

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОПОДАТКУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО БІЗНЕСУ В СВІТІ

**Віктор
Бабіченко**
к.е.н., Заступник
Голови Правління
начальник
фінансово-
економічного
управління
ПАТ «Укртатнафта»

КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ

Метою даної статті є аналіз сутності та сучасних особливостей оподаткування корпоративного бізнесу. У статті проведено дослідження податкових методів протидії негативним екстерналіям корпоративної діяльності. Окреслені проблеми та особливості оподаткування корпорацій в процесі поглиблення світогосподарських зв'язків.

Сьогодні особливо актуальним питанням є врівноваження інтересів різних суб'єктів фінансових відносин, які виникають у процесі формування та використання податкових надходжень бюджету держави. Перша складова даних відносин полягає у встановленні оптимального розміру податкового навантаження на платників податків. Друга - у визначенні необхідної суми коштів, потрібних для виконання державою покладених на неї функцій.

Особливої ваги дане питання набуває з огляду на глобалізацію світогосподарських зв'язків та посилення впливу негативних екстерналіїв внаслідок розширення діяльності корпорацій. Зокрема, мова йде про екологічні та фінансові екстерналії, які змусили уряди різних країн запровадити низку механізмів (в тому числі і фіскальних), спрямованих на протидію негативному впливу на треті сторони з боку корпорацій та компенсації завданих таким чином втрат.

У вітчизняній літературі дослідженням різних аспектів оподаткування корпорацій займаються ряд вчених. Серед них особливо слід відмітити роботи В.Л. Андрущенко та В.М. Федосова (екологічні екстерналії), О.А. Задоя, К.В. Шевчука (трансфертне ціноутворення), А.І. Крисоватого, В.А. Валігури (гармонізація оподаткування) та ін. У західній літературі можна виділити комплексні дослідження з питань оподаткування корпорацій наступних дослідників: М. Коха, А. Крамера, С. Лоретца, А. Томаса та ін.

Саме тому питання оподаткування корпорацій є актуальним і потребує прискіпливої уваги. А висвітлення сучасних підходів до оподаткування корпоративного бізнесу є метою даного дослідження.

Оподаткування корпорацій в сучасних умовах характеризується наявністю цілої низки проблемних питань:

- вибір оптимального рівня та умов оподаткування прибутку з метою створення привабливого інвестиційного клімату;
- контроль за системою трансфертного ціноутворенням в межах корпорацій;
- уникнення подвійного оподаткування дивідендів акціонерів корпорації та інших видів доходів;
- необхідність зменшення податкового навантаження на фонд заробітної плати;
- активне залучення корпорацій до політики захисту навколишнього середовища шляхом використання фіскальних та ринкових механізмів;
- запровадження оподаткування спекулятивних операцій представників корпоративного бізнесу з метою обмеження волатильності на міжнародних фінансових ринках.

В умовах глобалізації та інтернаціоналізації світогосподарських зв'язків питання оподаткування прибутку корпорацій набуває особливої актуальності, оскільки поступове стирання кордонів між країнами та зняття обмежень на рух капіталу надали корпораціями ряд можливостей. Зокрема, керівництво корпоративних утворень може порівню-

вати ставки корпоративного податку в різних країнах та приймати рішення стосовно інвестування до тієї чи іншої юрисдикції. В додаток до цього, маючи переваги міжнародного поділу праці, корпорації активно використовують механізм трансфертного ціноутворення.

У світовому масштабі 2012 року найбільш привабливими з точки зору податкового навантаження були Люксембург, Кіпр та Ірландія. В цих країнах корпорації сплачували менше 30 Євро-центів з 1 Євро доходів (оподаткування прибутку та обов'язкові відрахування на соціальне забезпечення) [1, S.28].

Значимість корпорацій у формуванні податкових надходжень державного бюджету можна побачити на прикладі Австрії, в якій 10 найбільших корпорацій країни забезпечують майже 10,9% надходжень корпоративного податку. В той же час, найбільші 20 корпорацій Австрії забезпечують надходження практично 14% податків на доходи та прибуток в країні.

Якщо проаналізувати рівень податкових ставок корпоративного податку в світі, то можна побачити тенденцію до їх поступового зниження. Так, починаючи з 1982 року, середня ставка податку на прибуток корпорацій в країнах ОЕСР знизилася з 47% [2, P.3] до 25,4% сьогодні [3, P.3].

Тренд набув поширення майже серед усіх країн, які є членами згаданого вище утворення. З 2000 по 2011 рр. лише в Чилі (з 15% до 17%) та Угорщині (18% до 19%) спостерігалось зростання податкових ставок. Паралельно із зниженням ставок оподаткування прибутку корпорацій спостерігалось розширення податкової бази (зокрема, у Великій Британії та США).

Формування привабливих для представників корпоративного бізнесу умов оподаткування є пріоритетним напрямком сучасної податкової політики. Оскільки навіть попри існування низьких ставок основних податків потенційний інвестор аналізує широкий спектр різноманітних питань, які можуть виникнути в процесі бізнесової діяльності.

Найбільш відомим і широко використовуваним підходом до оцінки умов ведення бізнесу є підхід, який використовується Світовим банком. Так у щорічному дослідженні «Ведення бізнесу» (Doing Business) аналізуються 185 країн за 10-ма критеріями, серед

яких присутній фактор «сплата податків» [4, P. 4].

Так, у 2012 році найкращі умови для ведення бізнесу експерти світового банку визнали ті, що створено на території Сінгапуру, Гонконгу та Нової Зеландії. Найгірші умови для ведення бізнесової діяльності визнано в країнах Африки (Центральна Африканська Республіка, Чад, Конго).

Найкращі умови для сплати податків на даний момент створено в ОАЕ, Катарі та Саудівській Аравії. Зокрема, фірми в ОАЕ повинні сплачувати лише 4 платежі на рік, витрачаючи при цьому 12 годин. Білорусь було визнано країною, яка продемонструвала себе найкраще в частині покращення регуляторної практики в процесі сплати податків у 2012 році.

Фактор «сплата податків» був важливою складовою покращення позицій у 2012 році для наступних країн: Польща, Україна та Коста-Ріка. Покращення умов сплати податків відбувалося шляхом запровадження електронної системи сплати податків, зниження ставки податку на прибуток, відміни окремих податків (окрім податку на прибуток), скорочення податків на заробітну плату (або обов'язкових відрахувань), змін в оподаткуванні споживання (див. табл. 8.1).

Іншим важливим аспектом взаємовідносин між представниками корпоративного бізнесу та фіскальними органами різних країн стала проблема трансфертного ціноутворення. Саме через існування значних розривів у ставках податку на прибуток корпорацій в різних країнах корпорації широко використовують механізм трансфертного ціноутворення з метою податкової оптимізації.

Підсумком такого протистояння є існування значних фінансових потоків в межах транснаціональних корпорацій, метою яких є виведення з одних країн та формування в інших країнах з низькою ставкою податку на прибуток позитивних фінансових результатів. Незадоволеними залишаються державні органи влади та податкові органи країн, в яких відбулося значне скорочення бази оподаткування. В такому випадку бюджет держави недоотримує податкові надходження, а держава вимушена скорочувати обсяги фінансування власних видатків або ж вдаватися до запозичень.

Покращення умов оподаткування у 2011-2012 рр.

Напрямок покращення	Країни	Особливості покращення
Запровадження або покращення електронної системи	Албанія, Білорусь, Боснія і Герцеговина, Коста-Ріка, Чеська Республіка, Грузія, Німеччина, Кенія, Панама, Російська Федерація, Саудівська Аравія, Словаччина, Словенія, Україна, ОАЕ, Уругвай	В Україні запроваджено електронну систему платежів та подання звітності. Обов'язкова для використання середніми та великими підприємствами
Зниження ставки податку на прибуток на 2% або більше	Білорусь, Бруней, Фіджі, Японія, Республіка Корея, Лаос, Ліберія, Малі, Пуерто-Ріко, Словенія, Таїланд, Велика Британія	У Великій Британії ставку податку було знижено: основну ставку з 28% до 26% та ставку для малих підприємств – з 21% до 20%
Ліквідація податків або їх об'єднання (окрім податку на прибуток)	Албанія, Угорщина, Ліберія	Ліберія відмінила податок з оборотів
Спрощення системи сплати податків	Ямайка, Малі, Панама, Польща	Ямайка запровадила спільну систему для сплати всіх п'яти внесків на соціальне страхування
Зниження податків на заробітну плату та обов'язкових відрахувань	Хорватія	Зниження внесків на медичне страхування
Зміни у «каскадному» оподаткуванні продажів	Швейцарія	Запроваджено ПДВ на заміну «каскадному» податку з продажів

Примітка. Джерело: Doing Business 2013. Smarter Regulations for Small and Medium-Size Enterprises. 10th Edition. - Washington: Bank for Reconstruction and Development. - 2013. - P. 82.

Аналізуючи дані стосовно торгівлі сировою нафтою за період 2000-2010 рр., експерти прийшли до висновку, що більше 110 млрд. дол. США «зникло» внаслідок маніпуляцій з ціною на сирову нафту в ЄС та США. При цьому прибутки пересувалися в напрямку компаній, які займаються видобутком сировини. Зокрема, за 11-ти річний період в статистичній базі ЄС було знайдено 16 360, а в США - 23 454 випадків маніпуляції з ціною. Частка недооціненої продукції в структурі імпорту ЄС сягнула 24% (28,6 млрд. дол.), а структурі імпорту США - 15% (22,9 млрд. дол.).

Проте за визначений період були зафіксовані випадки переоцінки імпортованих цінностей. Зокрема, в структурі імпорту до ЄС частка переоцінених товарів склала 16% (17,3 млрд. дол.), а в США - 27% (42,1 млрд. дол.).

При цьому, серед країн-лідерів, які фігурують учасниками операцій, пов'язаних з маніпулюванням ціною, слід відмітити присутність Канади, Саудівської Аравії, Росії та Норвегії (див. табл. 8.2).

Враховуючи міжнародні масштаби проблеми, для врегулювання даного питання необхідно було залучити якомога більше країн. Так, у 1995 році на рівні ОЕСР, яка об'єднує на сьогоднішній день 34 країни, було погоджено «Керівництво із трансфертного ціноутворення». Головною метою даного документу є запровадження єдиних методів оцінки вартості закордонних трансакцій між пов'язаними юридичними особами. Саме з урахуванням зростаючої ролі ТНК на світовій арені країни-члени ОЕСР визнають нагальну необхідність попередити переміщення оподаткованого прибутку між юрисдикціями та забезпечити відповідність між податковою базою та обсягами операцій, які декларуються корпораціями на окремій території.

В наступні роки були суттєво доопрацьовані окремі розділи та статті. Зокрема, особливої уваги було приділено питанню нормативного врегулювання спорів, які виникають між суб'єктами з різних країн (стаття 25). Також суттєво були доопрацьовані розділи I-III, в яких

**Топ-10 країн, які виступили контрагентами за операціями
з маніпулюванням ціною на сиру нафту, млн. дол.**

Топ-10 країн, пов'язаних з заниженням ціни по операціям		Топ-10 країн, пов'язаних із завищенням ціни по операціям	
Канада	11 774	Нігерія	8 328
Росія	7 975	Канада	7 232
Венесуела	7 090	Мексика	4 957
Мексика	6 624	Саудівська Аравія	4 326
Саудівська Аравія	3 172	Норвегія	3 890
Іран	2 463	Алжир	3 676
Ірак	1 942	Венесуела	3 569
Україна	1 284	Лівія	3 394
Бразилія	1 171	Росія	2 579
Норвегія	1 067	Ангола	2 118

Примітка. Джерело: Pak S.J. Lost billions - Transfer Pricing in the Extractive Industries/Simon J. Pak, 2012. - Oslo: CopyCat. - P. 38.

Йдеться про порядок застосування методів трансфертного ціноутворення в окремих випадках, практичні аспекти використання трансакційних прибуткових методів та порівняльного аналізу. Окрім цього, було додано новий розділ IX, в якому розкриті основні аспекти трансфертного ціноутворення в процесі реструктуризації бізнесу. Підсумком довгої та кропіткої роботи стало узгодження у 2010 році нової версії «Керівництва із трансфертного ціноутворення».

На сьогоднішній день фіскальними органами широко використовуються п'ять методів для аналізу трансфертного ціноутворення (див. рис. 8.1). Необхідність правового та методологічно-

го упорядкування процесу контролю за трансфертним ціноутворенням усвідомили не тільки розвинені країни, а й податкові органи країн СНД. Так, вже з 1 січня 2012 року приписи ОЕСР стали частиною законодавства Російської Федерації. Питання запровадження подібних правил у 2013 році опинилося на порядку денному органів виконавчої та законодавчої влади України.

Навіть попри усі намагання вітчизняних органів влади переймати новітні та прогресивні підходи в роботі з підприємствами з метою попередження та контролю за процесами трансфертного ціноутворення, існують об'єктивні перепони на цьому шляху.

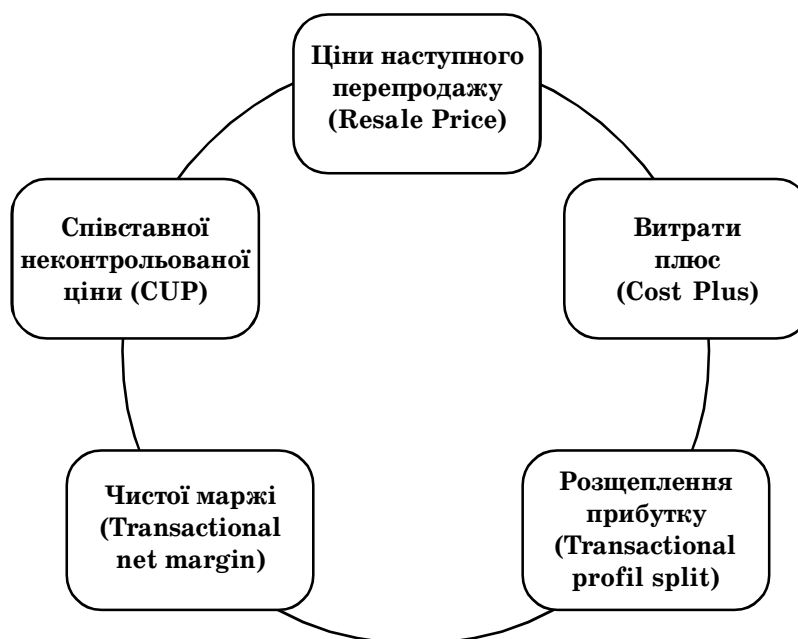


Рис. 8.1. Методи аналізу трансфертного ціноутворення згідно з Керівництвом по трансфертному ціноутворенню ОЕСР.

Примітка. Джерело: OECD TRANSFER PRICING GUIDELINES. - OECD, 2010. - P. 63-105.

Зокрема, вітчизняні податкові органи поки широко користуються методом співставної неконтрольованої ціни (CPU), оскільки не мають відповідного досвіду у використанні інших методів, застосування яких також пов'язано з необхідністю відповідного інформаційного забезпечення.

Іншим важливим аспектом взаємодії представників корпоративного бізнесу та державних органів влади є проблема подвійного оподаткування, яка має місце за умов оподаткування прибутку корпорацій та дивідендів, виплачених на користь інвесторів. Відповідно, питання запобігання подвійному оподаткуванню є актуальним з точки зору інтересів країни-реципієнта інвестиційних ресурсів. Також факт існування подвійного оподаткування означає посилення податкового навантаження на корпоративний сектор, що змушуватиме суб'єктів господарювання шукати можливі способи податкової оптимізації.

Питання усунення подвійного оподаткування може бути вирішено шляхом запровадження відповідних змін у вітчизняному законодавстві. Проте якщо мова йде про іноземних інвесторів, то необхідним кроком є узгодження умов оподаткування на міжнародному рівні. З цією метою активно використовуються різні моделі, запропоновані ОЕСР, ООН та США.

Так, найбільш розповсюдженою є модель, запропонована у 1963 році ОЕСР в рамках Типова податкова угода (конвенція) про доходи та капітал (OECD Model Tax Convention on Income and Capital). Остання редакція даного документу побачила світ 22 липня 2010 року. В ній, зокрема, окрім самого тексту типової угоди містяться коментарі, рекомендації Ради ОЕСР, історичні аспекти, список угод, які було укладено між країнами-членами організації, та відповідні звіти.

Якщо традиційні питання, що стосуються оподаткування доходів та капіталу, вдалося в певній мірі врегулювати, то в умовах формування регіональних та світових ринків торгівлі дозволами на шкідливі викиди не вирішеними залишаються певні аспекти подвійного оподаткування пов'язаних із даними операціями доходів. У зв'язку з цим, в рамках ОЕСР ініційовано дискусію (19 жовтня 2012 року-15 січня

2013 року) з питання врегулювання оподаткування доходів, які виникають в результаті створення та передачі прав на викиди парникових газів.

Враховуючи усю багатогранність джерел отримання дозволів на викиди парникових газів, питання оподаткування доходів, які при цьому виникають, відображені у ряді статей Типової податкової угоди (конвенції) ОЕСР: 7 (прибутки від бізнесової діяльності), 8 (транспорт), 13 (доходи від капіталу) [5]. Проте дозволи на шкідливі викиди мають ознаки товарів, призначених для споживання протягом усього терміну їх використання, що значно відрізняється від власності або прав, які можуть бути предметом лізингової або ліцензійної угоди (статті 6 та 12 - роялті).

Хоча стаття 7 Типової податкової угоди (конвенції) ОЕСР передбачає регулювання процесу оподаткування прибутку від бізнесової діяльності, у випадку із доходами, пов'язаними з відчуженням дозволів (прав) на шкідливі викиди, все залежатиме від особливостей трактування бізнесової діяльності внутрішнім законодавством окремих країн [6, Р.10].

В деяких випадках внутрішнє законодавство окремих країн може трактувати відчуження дозволів на емісію парникових газів як прирощення капіталу, а не прибутки від бізнесової діяльності. В такому випадку, у відповідності до статті 13, вигоди, набуті в результаті відчуження рухомого майна, повинні бути оподатковані у країні, де знаходиться майно.

У випадку, якщо мова йде про доходи, пов'язані з відчуженням CER (сертифіковані одиниці скорочення) або ERU (одиниць скорочення викидів) - одиниць, отриманих в результаті проєктів в лісовому господарстві, то необхідні приписи містяться у статті 6 (доходи від нерухомого майна).

Складності можуть виникнути, якщо йдеться про доходи, отримані в галузі морського чи повітряного транспорту (параграф 1 статті 8), а також у випадках відчуження пов'язаного майна (параграф 3 статті 13). Все залежатиме від того, яким чином законодавство різних країн буде трактувати даний вид доходів: чи будуть дані доходи визначені як такі, що підпадають під дію статей 8 або 13?

З метою усунення можливих помилок трактувань доходів, пов'язаних з відчуженням дозволів на викиди парникових газів, Комітетом з фіскальних питань ОЕСР було ініційовано дискусію. Після закінчення у лютому 2013 року терміну, відведеного для обговорення та надання пропозицій, спрямованих на покращення якості Типової податкової угоди (конвенції), світ побачить оновлений її варіант.

Окрім проблем, пов'язаних з оподаткуванням фінансових результатів діяльності корпорацій, важливим залишається питання участі роботодавців у формуванні обов'язкових внесків на соціальне забезпечення. Даний аспект приймається до уваги потенційними інвесторами (роботодавцями) в процесі прийняття рішення про вкладання фінансових ресурсів з метою започаткування або розширення бізнесової діяльності.

Негативним аспектом існування надмірного навантаження на фонд оплати праці є розширення розмірів тіньової економіки за рахунок штучного заниження розміру оплати праці. Також спостерігається зниження офіційного рівня зайнятості, оскільки роботодавці змушені занижувати або приховувати реальну кількість працівників та розміри їх заробітної платні.

Для визначення взаємозв'язку між навантаженням на фонд оплати праці та витратами суб'єктів господарювання використовується показник «податкового клину». При цьому враховуються витрати як працівників, так і працевлагодотворення, пов'язані зі сплатою обов'язкових платежів на користь держави.

Саме за допомогою розрахунку «податкового клину» (tax wedge) можна побачити частку податків у сукупних витратах працевлагодотворення на оплату праці. Розмір податкового клину є основним показником, за допомогою якого оцінюється вплив податків на ринок праці - співвідношення попиту та пропозиції робочої сили [7, С. 150].

У 2011 році спеціалісти ОЕСР оприлюднили результати дослідження, в якому показали, що «податковий клин» варіюється в досліджуваних країнах (див. табл. 8.3).

Так, у Бельгії, Німеччині, Угорщині та Франції обраний показник наближається до позначки 50% (від сукупних витрат на оплату праці) або більше. В той же час, даний показник знаходиться на рівні 20% у Чилі, Ізраїлі, Мексиці та Новій Зеландії. Найвищий показник було розраховано для Белігії (55,5%), а найменший - для Чилі (7%) [8, Р.12].

З метою зниження прямого податкового тиску на фонд оплати праці в країнах ОЕСР розроблено пропозицію з переходу до непрямого оподаткування, яке повинно компенсувати можливі податкові втрати бюджету держави від зниження ставок прямих податків та обов'язкових платежів на соціальне забезпечення.

Серед досліджуваних компонентів непрямого оподаткування, які можуть слугувати для компенсації втрат прямих податків розглядаються ПДВ, акцизи та мито. Два варіанти реформи стали предметом дослідження: компенсація знижки на 5% внесків на соціальне забезпечення за рахунок підви-

Таблиця 8.3

Податок на доходи, внески робітників та роботодавців на соціальне забезпечення, % від витрат на оплату праці у 2011 році

Країна	Податковий клин	Податок на доходи	Внески на соціальне забезпечення		Витрати на оплату праці*
			робітник	роботодавець	
Бельгія	55,5	21,7	10,8	23,1	64 169
Німеччина	49,8	15,9	17,4	16,5	65 788
Угорщина	49,4	13,6	13,6	22,2	25 960
Франція	49,4	10,0	9,6	29,7	58 862
Чилі	7,0	0,0	7,0	0,0	14 530
Ізраїль	19,8	8,0	7,4	4,5	33 594
Мексика	16,2	4,4	1,2	10,5	12 337
Нова Зеландія	15,9	15,9	0,0	0,0	32 446

Джерело: Taxing Wages 2011. - Paris: OECD Publishing, 2012. - Р. 15.

* для робітника без сім'ї, дітей, середнім рівнем заробітної плати

щення стандартної ставки ПДВ; аналогічне зниження внесків на соціальне забезпечення на 5% і його компенсація шляхом підвищення знижених ставок ПДВ.

В обох випадках реформи призводять до незначного підвищення ініціативи до праці у робітників з низьким рівнем доходів та зростання погодинної маржі. В цілому, заходи в межах обох варіантів реформи дозволяють зменшити розмір «податкового клину» в процесі розподілу доходів. Такий позитивний ефект особливо буде характерним в більшій мірі для робітників з високим рівнем доходів, аніж для тих, хто має низькі заробітки.

У випадку, якщо зниження ставок внесків на соціальне забезпечення буде більше спрямовано на роботодавців, ніж на працівників, можна буде спостерігати короткострокові покращення кон'юнктури на ринку праці (підвищення попиту на робочу силу). Також позитивним наслідком таких змін повинно стати зменшення безробіття.

Важливим аспектом послаблення податкового навантаження на фонд оплати праці повинно стати зростання заробітної плати працівників внаслідок відновлення економічного зростання та поліпшення ринкової кон'юнктури. В підсумку, спостерігатиметься зростання пропозиції робочої сили як у коротко- та і довгостроковому періодах [9, Р. 22-23].

Діяльність підприємств пов'язана з наявністю певного негативного впливу на навколишнє середовище. Широко поширеним є трактування такого впливу за допомогою терміну «негативні екстерналії» - погіршення стану здоров'я непов'язаних (третіх) осіб. Проте в умовах формування так званого парникового ефекту, як результату надмірних викидів парникових газів, наслідки можуть бути негативними також і для власників джерел шкідливих викидів.

Негативними наслідками існування екологічних екстерналій є загроза обмеження подальшому збільшенню норми прибутку та поглиблення економічних і соціальних проблем суспільства. Зменшення норми прибутку пов'язано із зростанням у довгостроковій перспективі середніх витрат виробництва при зростанні його масштабів [10, С. 84,89].

Одним з інструментів боротьби зі шкідливими викидами є екологічні податки. Дія екологічного податку спрямована в першу чергу на компенсацію збитків. Запровадження механізму компенсації витрат призводить до зростання ціни реалізації продукції і, як наслідок, до скорочення обсягів виробництва до оптимального рівня.

Фактично, мова йде про інтерналізацію витрат, пов'язаних із відновленням навколишнього середовища в результаті негативного впливу окремих суб'єктів господарської діяльності. Без існування податку виробникам вигідно виробляти такий обсяг продукції, за якого вони продукуватимуть більше за нижчою ціною. За наявності екологічного податку виробництво скорочується до оптимального рівня, за якого обмежується негативний вплив на стан клімату і враховуються витрати на ліквідацію негативного впливу підприємства.

Використання екологічного оподаткування пов'язано з існуванням цілої низки позитивних характеристик, які притаманні даного роду фінансових інструментів (див. рис. 8.2). Хоча податки на шкідливі викиди і змушують забруднювачів вдаватися до інноваційної діяльності з метою зменшення податкового навантаження, проте в деяких випадках дія даного інструменту є обмеженою.

Зокрема, мова йде про те, що інновації в даній галузі важко піддаються оцінці, оскільки вони є відносно новими. Також важливим обмежуючим фактором є широкий спектр дії даного інструменту боротьби з негативним змінам навколишнього середовища.

Це має місце, оскільки податки запроваджуються не для окремих галузей чи виробників, а для всіх емітентів шкідливих викидів. В деяких випадках екологічні податки не дають можливість забезпечити ініціативу для потенційних інвесторів, а відповідно і умови для інноваційної діяльності.

На сьогоднішній день ОЕСР виділяє декілька форм екологічного оподаткування: акцизи на паливо, податки під час реєстрації автомобільного транспорту, податки на забруднювачі води та податки на сміття [11, Р. 32]. Проте недоліком такої класифікації є відсутність окремо виділеного податку на викиди парникових газів (хоча з са-



Рис. 8.2. Переваги екологічного оподаткування.

Примітка. Джерело: Taxation, Innovation and Environment. OECD Green Growth Strategy. - OECD Publishing, 2010. - P. 12.

мого початку він існував як надбавка до акцизів на паливо). Серед країн ОЕСР найбільшу частку податкових надходжень формують екологічні податки в Данії та Нідерландах. В середньому по країнам ОЕСР частка екологічних податків по відношенню до ВВП складає 2,4% [12, P. 246].

Іншою формою прояву екстерналій є фінансові екстерналії, які пов'язані зі збільшенням статків одних суб'єктів фінансових відносин та одночасним погіршенням становища інших. При цьому їх вплив на суспільне життя посилюється після запровадження режиму плаваючих курсів у другій половині ХХ сторіччя та надмірною глобалізацією світових фінансових ринків.

Наступним важливим кроком на шляху посилення ролі віртуальної економіки став початок обігу на світовому кредитно-дефолтних свопів (скорочено CDS). В першу чергу вони повинні були розв'язати руки інвестиційним банкам шляхом позбавлення їх необхідності створювати резерви під видані кредити. Проте з часом даний інструмент фінансового ринку став популярним в руках спекулянтів, які з його допомогою розширили даний сегмент ринку до обсягів світового ВВП.

На сьогоднішній день особливої уваги урядів багатьох країн та міжнародних фінансових інституцій приковує швидке зростання не тільки ринку CDS, а й неорганізованого ринку похідних цінних паперів, який за підсумками 2012 року сягнув 930 трлн. дол.

Саме з метою обмеження негативно впливу даної сфери фінансової системи світу особливо актуальним стає необхідність запровадження податків на фінансові трансакції. Навіть попри заплановані незначні ставки (від 0,02% до 0,2% в залежності від виду цінного паперу) уряди США та країн ЄС планують щороку акумулювати по 60 млрд. дол. для формування необхідних коштів з метою усунення можливих розладів на фінансовому ринку.

Висновки. Податкова конкуренція між різними країнами світу призводить до міграції капіталу та переміщення виробничих потужностей корпораціями до резиденцій з більш привабливими умовами оподаткування.

Найбільш дослідженою є проблема різниці в оподаткуванні корпоративним податком за рахунок заниження його ставок. Проте вже наприкінці минулого сторіччя намітилася тенденція до поступового зниження їх середнього рівня (особливо це стосується країн ОЕСР). В той же час в процесі прийняття рішення про вихід на той чи інший ринок корпорації приймають до уваги не тільки чисто податкові, а й інші умови, які опосередковано можуть впливати на ведення бізнесу. Серед країн, які за підсумками 2012 року покращили умови сплати податку, згадується також і Україна.

Через існування певних об'єктивних причин та частих змін у законодавстві різних країн світу, корпорації активно використовують механізм трансфертно-

го ціноутворення. Він, зокрема, призводить до вимивання фінансових ресурсів з філій, розташованих в одних країнах і їх акумуляцію в тих, де умови оподаткування є більш привабливими. Це змушує міжнародні організації різні країни світу координувати свої дії в процесі протидії подібним заходам з боку корпорацій.

Поряд із цим, важливою проблемою в оподаткуванні корпорацій залишається подвійне оподаткування в різних країнах одних і тих самих доходів. Особливо актуальним це питання стає з огляду на розвиток ринку торгівлі шкідливими викидами в межах ЄС, оскільки доходи, отримані в такому випадку мають різні джерела походження, що значно ускладнює боротьбу з їх подвійного оподаткування.

З метою нівелювання навантаження на фонд оплати праці міжнародні організації рекомендують країнам з високим рівнем «податкового клину» переносити тиск на непрямі податки.

В силу погіршення стану навколишнього середовища та розвитку неорганізованого ринку синтетичних похідних паперів в різних країнах світу було прийнято рішення про запровадження податків на викиди парникових газів та трансакційного податку. Ці податки повинні ефективно протидіяти негативним екологічним та фінансовим екстерналіям, давати імпульс корпораціям до врахування цих аспектів у своїй діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Koch von M., Kramer A.* Österreichs größte Steuerzahler/Von Mariam Koch und Angelika Kramer//Format, N39, 2012. - S.28.

2. *Loretz S.* Corporate Taxation in the OECD in a wider Context// Simon Loretz/WP 08/21. - Oxford: Oxford University centre for Business Taxation, 2008. - P.3.

3. *Challenges in Designing Competitive Tax System. Tax reform Trends in OECD Countries.* - Paris: OECD Publishing, 2011. - P. 3.

4. *Doing Business 2013. Smarter Regulations for Small and Medium-Size Enterprises. 10th Edition.* - Washington: Bank for Reconstruction and Development. - 2013. - P. 4.

5. *Model Tax Convention on Income and on Capital. 22 July 2010.* - Paris: OECD Publishing. - p. 466.

6. *OECD Model Tax Convention: Revised Discussion Draft on Tax Treaty Issues Related to Emissions Permits and Credits (19 October 2012 to 15 January 2013).* - OECD. - P. 10.

7. *Педь І.В.* Механізм впливу податків на заробітну плату, зайнятість та міжнародну міграцію робочої сили/І.В. Педь//Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Науковий журнал. - 2010. - №4-5. - Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі. - С. 150.

8. *Taxing Wages 2011.* - Paris: OECD Publishing, 2012. - P. 12.

9. *Thomas A., Picos-Sanchez F.* Shifting from Social Security Contributions to Consumption Taxes/Alastair Thomas, Fidel Picos-Sanchez//OECD Taxation Working Papers. - No . 11. - 2012. - P. 22-23.

10. *Thomas A., Picos-Sanchez F.* Shifting from Social Security Contributions to Consumption Taxes/Alastair Thomas, Fidel Picos-Sanchez//OECD Taxation Working Papers. - No . 11. - 2012. - P. 22-23.

11. *Taxation, Innovation and Environment. OECD Green Growth Strategy.* - OECD Publishing, 2010. - P. 32.

12. *Taxation and trends in the European Union: Data for the Member States, Iceland and Norway.* - Luxembourg: Publications Office for European Union, 2012. - P. 246.

РІШУ